

Δέκα χρόνια επανάπαυσης, εφησυχασμού και αυταρέσκειας

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ*

Κι όμως, η δεκαετία που έκλεισε με κρότο πίσω μας είχε ξεκινήσει με τις πιο αισιόδοξες προδιαγραφές. Η είσοδος της Ελλάδας στο ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2001 ήταν οικονομικός και πολιτικός άθλος. Οικονομικός γιατί οι αριθμοί το '96 ακόμα και το '97 για πολλούς «δεν έβγαιναν». Ακόμα ηχεί στα αυτιά μου ο σαρκασμός υψηλόβαθμου Έλληνα τραπεζίτη του εξωτερικού για τη «δονκιχωτική» και «καταδικασμένη» προσπάθεια εισόδου της Ελλάδας στην ΟΝΕ. Ήταν και πολιτικός άθλος η είσοδος στο ευρώ: η Ελλάδα δεν θα είχε γίνει δεκτή το 2000 αν η κυβέρνηση Σημίτη δεν είχε πείσει για τη σοβαρότητα της εθνικής προσπάθειας, σωρεύοντας πολυτίμητο ευρωπαϊκό διπλωματικό κεφάλαιο, το οποίο άλλωστε αξιοποίησε στο έπακρο με τη συμφωνία του Ελσίνκι και την ένταξη της Κύπρου στην Ε. Ε. Χρήσιμο είναι να θυμόμαστε το προηγούμενο αυτό, σήμερα που πλεονάζουν ξανά οι Κασσάνδρες της τάχα «προδιαγεγραμμένες αποτυχίας» του προγράμματος προσαρμογής.

Μετά τη δεκαετία του '90, δεκαετία συστημιακής προσαρμογής, ήρθε η δεκαετία του 2000, δεκαετία επανάπαυσης, εφησυχασμού και αυταρέσκειας. Μέλος του περιζήτητου ευρώ-κλαμπ, «οι καλύτεροι Ολυμπιακοί Αγώνες», ακόμα και πρωταθλητής Ευρώπης στο ποδόσφαιρο το 2004! Ένας μύθος άρχισε σιγά σιγά να ριζώνει, και να αναπαράγεται από το ευφορικό πολιτικο-μιντιακό μας σύστημα, ότι η Ελλάδα είναι γραφτό να κερδίζει ενάντια σε όλα τα προγνωστικά, γιατί, όπως το είπαν και οι ντοπαρισμένοι Ολυμπιονίκες μας, «είμαστε γεννημένοι νικητές». Η κοινωνία μας βέβαια χρειαζόταν ενέσεις αυτοπεποίθησης, υπό την προϋπόθεση ότι οι φύλακες θα αγρυπνούσαν. Όμως οι φύλακες είχαν αποκοιμηθεί μπροστά στην τηλεόραση, ζαλισμένοι από τη φαντασμαγορία των πιο πληθωριστικών ΜΜΕ της Ευρώπης - σύμπτωμα κι αυτό της καταναλωτικής μας ευωχίας. Οι διαρθρωτικές προσαρμογές, αναγκαίες για την επιτυχή επιβίωση στη Ζώνη του Ευρώ, δεν ήρθαν ποτέ. Ο πληθωρισμός μας έτρεχε, η ανταγωνιστικότητα καταρρέει, τα ελλείμματα διευρύνονταν. Η δεκαετία του 2000 κατανάλωσε τους καρπούς των προσπαθειών της δεκαετίας του '90.

Μιας δεκαετίας '90 που είχε ξεκινήσει με τις πιο αισιόδοξες προ-

Ο μύθος ότι η Ελλάδα είναι γραφτό να κερδίζει ενάντια σε όλα τα προγνωστικά, αναπαρήχθη κατά κόρον από το ευφορικό πολιτικο-μιντιακό μας σύστημα.

Στη δεκαετία του '90, οι ηγεσίες είχαν βρεθεί μπροστά από την ελληνική κοινωνία ξεπερνώντας τις αγκυλώσεις της. Στη δεκαετία του 2000, οι παθογένειες της κοινωνίας πήραν την εκδίκησή τους.

πτικές, παραλαμβάνοντας διογκωμένα δημόσια ελλείμματα και χρέος από τη δεκαετία '80. Η κυβέρνηση Μπιστοτάκη του 1990 ήταν ήδη υποθηκευμένη όταν κατέπεσαν οι κρατικές εγγυήσεις στα δάνεια προβληματικών επιχειρήσεων του '80 προσθέτοντας 10 ποσοστιαίες μονάδες στο δημόσιο χρέος. Η επόμενη κεντροδεξιά κυβέρνηση Καραμανλή του 2004 θεώρησε ότι είχε λάβει το μήνυμα. Με το φάντασμα της «κεντροδεξιάς παρένθεσης» να στοιχειώνει τα επιτελεία του Μαξίμου, η «ήπια προσαρμογή» κυμάνθηκε το 2004-7, για να μετατραπεί σε ραγδαία υποτροπή κατά τη μοιραία διετία 2007-9.

Το μήνυμα είχε ήδη εκπέμψει η εγκατάλειψη των σημαντικών μεταρρυθμίσεων το 2001, όπως ορθά επισήμανε ο Γιάννης Στουρνάρας («Καθημερινή», 31.12.2010). Στη δεκαετία του '90, οι ηγεσίες είχαν βρεθεί μπροστά από την ελληνική κοινωνία ξεπερνώντας τις αγκυλώσεις της. Στη δεκαετία του 2000, οι παθογένειες της κοινωνίας πήραν την εκδίκησή τους. Συνδικάτα, κομματικό κράτος και σύσσωμη η αντιπολίτευση ακύρωναν τη μια μεταρρυθμιστική απόπειρα μετά την άλλη, καθιστώντας αναπότρεπτη τη μελλοντική έλευση πολλαπλάσιας σκληρότητας μέτρων. Το δικομματικό σύστημα αντάμειψε τους οπαδούς του με χρυσοπληρωμένες θέσεις και χιλιάδες διορισμούς. Το μισθολογικό κόστος Δημοσίου και ΔΕΚΟ εκτοξεύθηκε σαν να μην υπήρχε αύριο. Κρίσιμα μεταρρυθμιστικά μέτωπα (δημοσιονομικό, ασφαλιστικό, σύστημα υγείας, ανώτατη εκπαίδευση, διαφθορά, κ. ά.) εγκαταλείφθηκαν στην τύχη τους με προσηχηματικές και αδύναμες παρεμβάσεις. Μέχρι το έτος-σεισμό 2010, το πολιτικό «ζην ακινδύνως» είχε αναχθεί σε κυρίαρχο δόγμα.

Έτσι η δεκαετία που πέρασε, ανέτειλε με υψηλές προσδοκίες, ξεκίνησε με ατολμία, εξελίχθηκε με αναβλητικότητα, κλιμακώθηκε στην παραλυτική αδράνεια, και κατέληξε στην οδυνηρότερη οικονομική αποτυχία της μεταπολίτευσης. Είμαστε στην αρχή μιας νέας μεγάλης ανηφόρας. Αν οι δύο τελευταίες δεκαετίες είναι οδηγός, υπάρχει, τουλάχιστον, ένα αισιόδοξο μήνυμα: τα καταφέρνουμε καλύτερα όποτε οι προοπτικές μας φαίνονται καταδικασμένες...

* Ο κ. Γιώργος Παγουλάτος είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.